

POESIA

MANEL OLLÉ

Emblemes sense idealitzacions

Robert Frost, *Al nord de Boston*. Selecció i traducció de Miquel Desclot. Pròleg d'Angel Crespo. Edicions 62, col.1. *Poesia Universal del Segle XX*. Barcelona, 1994.

Després d'haver fet de granger durant més d'una dècada al New Hampshire i d'haver passat un període de temps semblant entre classes de llengua, literatura i llatí en una acadèmia de Pinkerton i en altres centres de la zona, Robert Frost va decidir l'any 1912 seguir les passes d'Ezra Pound i anar-se'n cap a Anglaterra, on va trobar per primera vegada editors i lectors realment interessats en els seus poemes.

El mateix any 1914 en què publicava *Al nord de Boston* apareixia també a Londres l'antologia *Des imagistes*, feta per Ezra Pound, que recollia poemes de William Carlos Williams, James Joyce, Richard Aldington, Amy Lowell i del mateix Ezra Pound entre altres. També aquell 1914 es publicava a Nord-amèrica l'*Antologia de Spoon River* d'Edgar Lee Masters. Una lectura en paral·lel de tots tres llibres revela que, al marge de les divergències evidents, comparteixen una mateixa tendència a la despersonalització, obtinguda per mitjà de l'objectivació en el món extern, sense recórrer a la introspecció ni al lirisme subjectiu.

Mentre els poetes imaginistes perseguïen aquesta "extinció continua de la personalitat" (T.S. Eliot) en la plasmació pictòrica d'un pensament poètic fet d'imatges seminals, sense abstraccions especulatives, sense difuminats ni delinqüències, Robert Frost i Edgard Lee Masters coincidien en la seva opció per un llenguatge col·loquial i un model de poema narratiu, ple d'anècdotes, situacions quotidianes i personatges. Edgard Lee Masters reunia en l'*Antologia de Spoon River* més de dos-cents epitafis d'un cementiri imaginari que traçaven les brevíssimes biografies i retrats dels habitants d'un poblet del mig oest nord-americà, amb tota mena de professions, caràcters i circumstàncies recollides de l'observació. Al seu torn, Robert Frost se situava *Al nord de Boston* per pintar no tant un paisatge fet d'arbres, horitzons i conreus com un paisatge humà gens bucòlic, traçat amb monòlegs i narracions dramàtiques de personatges solitaris sobrevivint en la duresa de les feines del camp.

Poetes grecs

Edgard Lee Masters va trobar un referent per a la seva *Antologia de Spoon River* en les elegies, epitafis i epigrames de l'*Antologia grega* del segle I aC. Robert Frost va veure en la poesia pastoral de Teòcrit i Virgili un model d'aproximació a l'escenari rústec de gent senzilla que ell va plasmar com aquell sofisticat que forja en el món rural símbols, emblemes i exemples però ja sense idil·li ni estilització. El seu és un món rural dur i contemporani, alhora local i transportable a altres latituds per la concisió i la precisió del traç.

Els poemes de Robert Frost evocuen tant unes formes de vida com les coordenades d'una mentalitat. Els codis no escrits que regeixen la convivència entre els protagonistes dels seus poemes queden reflectits en gestos i paraules que ens parlen

també d'una manera de situar-se en el temps i l'espai. Va escriure Randall Jarrell: "Quan coneixes els poemes de Robert Frost saps sorprenentment bé quina era l'aparença del món per a un home."

Virtualitats expressives

Robert Frost provava de reunir en els seus poemes totes les virtualitats expressives de la paraula literària: el dramatisme de la veu dialogada, el moviment i l'exactitud de la narració, l'impacte i el ritme de la lírica. La seva manera d'entendre la paraula poètica s'ajustava del tot a les paraules que va pronunciar W.B. Yeats en una conferència a Chicago: "Like speech, as simple as the simplest prose." Robert Frost s'alineava en aquest aspecte

Frost va veure en la poesia pastoral de Teòcrit i Virgili un model d'aproximació a l'escenari rústec

amb aquell corrent de poetes anglosaxons, que arrenca amb Wordsworth i passa per Hardy, amb bona oïda per a la veu parlada.

S'ha parlat de Robert Frost com d'un dels millors artesans del vers narratiu per la seva habilitat en el joc establert entre la regularitat de la línia acústica base dels vers mètric i el ritme irregular de la parla. Quan ell mateix va destacar la importància d'explorar "el so del sentit", ho va fer provant de fixar l'atenció en un aspecte formal que la transparència aparent dels seus poemes semblava negligir. Segurament pensava en aquesta mena d'efectes rítmics quan va escriure aquella cèlebre definició de poesia: tot allò que es perd en la traducció.

El fet que la poesia de Robert Frost sigui fàcil de llegir pot induir a pensar que és igual de fàcil d'entendre. La literalitat narrativa, l'absència de desplaçaments i ocultacions, pot fer creure al lector que tot hi és immediat i evident. De fet, el mateix Robert Frost va insistir més d'un cop en el fet que els seus poemes no amaguen res al darrere. Allò que els duu més enllà de l'obvietat i del pintoresquisme rural és justament una manera de fer sentit on la ficció se'ns presenta com un paisatge figuratiu per a l'exploració més que no pas per a la contemplació passiva. Es tracta de ficcions ambigües i obertes a la interpretació i la valoració del que s'hi esdevé. Per Frost, "tot pensament, llevat del ma-

temàtic, és metafòric". Coincidim per tant amb Angel Crespo en constatar que a la poesia de Robert Frost no li encaixa ni l'etiqueta de realista ni la d'una suposada poesia de l'experiència.

De la mateixa manera que trobàvem revelador llegir *Al nord de Boston* en paral·lel a llibres coetanis com els d'Edgard Lee Masters o d'Ezra Pound i la resta de poetes imaginistes, també pot resultar interessant dibuixar, amb aquests poemes de Robert Frost d'una banda i els poemes de Hardy, Brecht i Auden de l'altra, aquella constel·lació de poetes que Gabriel Ferrater va reconèixer entre els que més el van marcar, per provar de llegir-los tots plegats imaginant com els devia llegir el poeta de Reus.

Autoparòdia

A la llarga, Robert Frost es va acabar convertint en una caricatura de si mateix. Va assumir el paper de filòsof-camperol portador d'una saviesa bucòlica i ancestral i es va dedicar a parodiar els seus primers escrits. Es va fer famós, va guanyar premis i es va prodigar en recitals poètics, recepcions oficials, actes públics i commemoracions amb el seu vers clar i entenedor. La figura pública devorava el poeta. Quedaven enrere aquells primers llibres plens d'una força que ha sobreviscut a la caricatura posterior —i l'arraconament a què els va sotmetre la crítica acadèmica de postguerra que es trobava més a gust amb l'obra més obscura i difícil de T.S. Eliot, Ezra Pound o Wallace Stevens que no pas amb el vers aparentment directe de Robert Frost, que semblava no demanar cap exegesi.

Al final, fins i tot en la trajectòria es pot establir un cert paral·lel entre les obres de Robert Frost i Edgard Lee Masters: el que van escriure després d'uns primers llibres imprescindibles i innovadors ha resultat fluïx, decebedor i en el millor dels casos repetitiu. Hi ha qui diu que en la poesia catalana contemporània també es donen casos com aquest. ■

L'obra de Frost evoca les coordenades d'una mentalitat

LLIBRES RECUPERATS

RAFAEL VALLBONA

Els anys de la revolta

El meu amic i jo, que de joves volíem ser escriptors, en acabar de llegir *Putà Marès (ahí)* vam anar a comprar dues llibretes Enri a cal Carter i vam començar a escriure com bojos sengles novel·les. Ell la va acabar, era una molt bona novel·la experimental i esbojarrada. En aquells fulls quadriculats plens de cal·ligrames, experiments textuais, col·laboracions d'espontanis, dibuixos maldestres i moltes, moltíssimes paraules, hi havia passió, vida, conflicte intel·

lectual, nervi i sobretot una voluntat literària que anava més enllà del verset d'adolescent. Seria un bon escriptor si s'hi hagués volgut dedicar.

Jo no vaig acabar mai la meua novel·la. Una falsa rigorositat formal i unes ganes de fer-ho bé segons manen els cànons de la santa mare novel·la em van encotillar de tal manera que me'n vaig cansar perquè la història era un rotllo, escriure seriosament era un rotllo i jo també era un rotllo. Ho vaig deixar córrer i vaig seguir fent poemes d'adolescent. Alguns anys després vaig pensar que ja era prou gran per fer una novel·la sense tanta cotilla clàssica i formal i la vaig fer. Què va passar? Doncs que la literatura ja no estava per experiments ni per avantguardes, que ja havien passat els anys de la revolta i que llavors tocava ser un xicot seriós, net, polític i gens transgressor amb tradicions com la de la novel·lística i tota la cultura escrita que emana del nostre passat gloriós. Per tant, perquè tocava, hi va haver una certa unanimitat a opinar que allò que acabava d'editar era un nyap. Vaig tornar a pensar en el meu amic, en la novel·la que havia escrit a la seva llibreta Enri i en en Biel Mesquida.

Ara fa uns dies vaig tornar a pensar en la novel·la d'aquell amic de la infantesa. Va ser en un nostàlgic encontre d'amics i coneguts de fa vint anys. La novel·la que va escriure el meu amic té ara uns setze anys, però cada cop que hi penso la crec més vigent (amb totes les mancances del novell, és clar). Gent com el meu amic, o com Biel Mesquida, ¿eren uns avançats, uns proto-màrtirs o uns guillats? Es va espantar, el meu amic, en veure la vigència i la modernitat del monstre que acabava d'engendrar. ¿Va ser per això que va deixar d'escriure? ¿Per què tinc un disc dels Jefferson Airplane ara mateix al tocadiscos?

Biel Mesquida,
Putà Marès (ahí)

- Ucònia
- Barcelona, 1978